

Puistatuksia

Puuseppä Arto Salmisen sorvauksia

Näyttely Suomen käsityön museon Aulagalleriassa 26.5.–14.8.2011

Puuseppä Arto Salminen tuntee puun ja sorvaamisen salat

Kesällä 2011 Suomen käsityön museon Aulagalleriassa on esillä Suomen parhaimpiin sorvaajiin lukeutuvan Arto Salmisen käden jälkeä. Korpilahdella työskentelevä Salminen korostaa, ettei hän ole taiteilija eikä muotoilija vaan puuseppä.

Arto Salminen on työstänyt puuta 20 vuotta ja on erikoistunut sorvaamiseen, mitä hän pitää kaikkein kiehtovimpana puunkäsittelytapana. Salminen käyttää mieluiten mahdollisimman läheltä saatua puuta, ja tietää usein tarkkaan, mistä mikäkin puu on peräisin. Valmiissa tuotteissa tulee esiin käytetyn materiaalin omin luonne: puun syyt ja kuviot, oksanreiät tai sammaleinen pinta. Puun Salminen sorvaa usein kosteana. - Kuivuessaan puu elää ja antaa mahdollisuuden yllätyksille, erilaisille halkeamille.

Salminen tekee sekä käyttöesineitä että uniikkeja esineitä, ja puun kuviointi tekee myös pieninä sarjoina valmistettavista tuotteista yksilöitä. Puun muodot vaikuttavat paljon siihen mitä muotoja esineestä voi saada syntymään. Materiaali vaatii myös kesyttämistä, jotta sen saa taipumaan omien ideoiden mukaiseksi. - Puu sanelee usein kulhon muodon, mutta huomaa monesti sorvaavani samaa kulhoa uudestaan ja uudestaan, Salminen kertoo. Käsityöläisen tuotteet eivät valmistu liukuhihnalta. Ne vaativat raskasta ja pitkäjänteistä työtä, mikä Salmisen mukaan kysyy tekijältään rauhallista luonnetta. Arto saa töissään suomalaisen puun elämään - vaahteran, lehmuksen, jalavan, pihlajan ja tammen.

Puuseppän käsissä syntyy myös hyvin epäkaupallisia tuotteita. Usein näyttelytila on oikea paikka esitellä uniikkeja teoksia: näyttelyssä kävijä voi keskittyä katsomaan ja kokemaan. Puistatuksia-näyttely Arto Salmisen sorvauksista on esillä Jyväskylässä, Suomen käsityön museon Aulagalleriassa 26.5.–14.8.2011. Salmisen sorvausta voi tulla ihaillemaan työnäytökseen perjantaina 12.8. 12-16.30 museon aulaan. Arto Salminen työskentelee korpilahtelaisessa Emalipuu-yrityksessä yhdessä vaimonsa metalliseppä Ulla Huttusen kanssa. Huttunen ja Salminen ovat Keski-Suomen Taito-käsityöyrittäjiä 2010. Emalipuu-yrittäjät kunnostivat toimitilakseen Korpilahden sataman

vanhan höyrysaunan. Vuonna 1900 rakennetussa tiilirakennuksessa sijaitsee Emalipuun kauppa, jonka valikoimissa on myös muutamien muiden keskisuomalaisten käsityöläisten tuotteita. Kaupan yläkerran Höyry-galleriassa on esillä kuukausittain vaihtuvia taide-, käsityö- ja muotoilunäyttelyitä.

Arto Salmisen sorvausta voi tulla ihaillemaan **työnäytökseen perjantaina 12.8. klo 12-16.30** museolle.

Lisätietoja

Arto Salminen
Puh. 040 5289 076

Emalipuu
www.emalipuu.fi

Kuvassa: Silja Puranen: *Ilman turvaverkkoa*, 2007. Kuvaaja Pete Huggins.

Käsityksiä

Minna Kangasmaa, Merja Miettinen ja Silja Puranen.

Näyttely Suomen käsityön museon Aulagalleriassa 18.8.–9.10.2011

Kolmen taiteilijan tuotantoa yhdistävät käsityön merkitys taiteen tekemisessä sekä materiaalin uudelleen käsittely ja kierrätys.

Kuvataiteilijat Minna Kangasmaa, Merja Miettinen ja Silja Puranen toimivat eri puolilla Suomea itsenäisinä taiteentekijöinä. Kangasmaan astiakoristeet, Miettisen käsitöiden koristeaiheet ja Purasen käyttötekstiilit ovat osa suomalaisten kollektiivista arkimuistia. Tutut esineet löytyvät kotoa, mökiltä tai vähintäänkin mummolasta. Koristeaiheet, tekstiilit ja yksityiskohdat alkavat kertoa alkuperäisestä yhteydestään irrotettuina aivan uutta tarinaa. Yksittäiset symbolit nostavat näkijän mieleen uusia merkityksiä.

Minna Kangasmaa (s.1967) on Lahden kuvataideinstituutista 1994 valmistunut kuvanveistäjä, joka työskentelee Oulussa. Hänen työskentelytapansa on sisältölähtöistä. Kangasmaan teoksia yhdistävät luontokuvasto ja käsityöperinteen käsittely. Muodoltaan ja materiaaliltaan teokset poikkeavat välillä voimakkaasti toisistaan. Veistoksissa hän luo niiden pintaan paljon merkityksiä. Usein hän tekee reliefejä tai alistaa veistosten muodon muotoon pinnalle. Samalla muoto alistuu sisällölle, koska koristeiden pinta on niiden sisältö. Jyväskylässä Minnalta nähdään *With and Without* -teos, jossa hän on käyttänyt materiaaleina vanhoja posliinilautasia.

Tamperelainen kuvataiteilija **Merja Miettinen** (s.1962) "käsittelee erilaisia aiheita, mutta kaikkia niitä yhdistää kunnioitus kauneutta kohtaan. Hän ei kyseenalaista estetiikan merkitystä vaan korostaa sitä kaikkialla olivatpa kyseessä käsityöt, lelut tai esimerkiksi kartat. Miettisen pohjimmainen motiivi on kauneuden etsintä ja sen jakaminen" (Veikko Halmetoja). Miettinen on valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta Taiteen maisteriksi 2001. Karjalaisten käspaikkojen kirjoitot symbolikuviot ovat muotoutuneet uudelle vuositukselle, kirjovirkkaukset ovat vaihtuneet lyijykynään ja kangas riemunkirjaviiniin akryyliväreihin. Käsitöiden koristeaiheet on vieraannutettu alkuperäisestä materiaalistaan, irrotettu kokonaisuudesta osiksi ja ne ovat alkaneet elää oma elämänsä.

Tuusulassa asuva kuva- ja tekstiilitaiteilija **Silja Puranen** (s. 1961) ”kuvaa ihmisyyttä ja ihmisenä olemisen vaikeutta. Hän vetoaa emootioihin. Hänen teoksensa ovat kasvutarinoita, jotka etenevät katsojan vastuulla. Niitä (teoksen hahmoja) ei halua jättää paikoilleen, niille haluaa antaa uuden mahdollisuuden”, kuvailee kuvataidekriitikko Veikko Halmetoja Käsityksiä -näyttelyluettelossa. Silja Puranen on valmistunut tekstiilisuunnittelun osastolta Kuopion koti- ja taideteollisuusoppilaitoksesta 1987 ja palkittu 2009 Pohjoismaiden suurimmalla tekstiilitaiteen tunnustuksella, The Nordic Award of Textiles –palkinnolla. Jyväskylässä Siljalta nähdään kaksiosainen Ilman turvaverkkoa -teos, joka yhteiskuntakriittisen perusteeman lisäksi käsittelee taiteenlajien välisiä hierarkioita sekä alkuperäisen ja kopion käsitteitä.

Laaja Käsityksiä -näyttely on ollut esillä keväällä 2011 Salon taidemuseossa. Suomen käsityön museossa nähdään taiteilijoilta samasta näyttelystä koottu viiden installaation otos. Käsityksiä -näyttely sijaitsee museon katutasossa ja siihen on vapaa pääsy.

Näyttelyn ohjelma

Merja Miettinen esittelee näyttelyn yleisölle torstaina 22.9. 2011.

Luento: Käsityksiä

22.9. to 17.30-19.00, Suomen käsityön museo

Kuvataiteilija Merja Miettinen kertoo työskentelystään käsityön teemojen parissa, jossa myös kierrätyksellä on oma osansa. Samalla tutustutaan Käsityksiä-näyttelyyn, jossa kolmen kuvataiteilijan tuotantoa yhdistävät käsityön merkitys taiteen tekemisessä sekä materiaalin uudelleen käsittely ja kierrätys. Luennon toteuttavat yhteistyössä Suomen käsityön museo ja Jyväskylän kansalaisopisto ja siihen on vapaa pääsy.

Lisätietoja

Kauneutta niukkuudesta.

Pohjalaisia tilkkupeitteitä 1800- luvun lopulta ja 1900-luvun alkupuolelta.

Näyttely Suomen käsityön museon Aulagalleriassa 14.10.2011-4.12.2011.

Tilkkutyöt ovat nykyisin erittäin suosittuja, vaikka perinteisesti niitä ei pidetä kovinkaan tyypillisinä suomalaisina käsitöinä. Suomessa käytetyt kankaat leikeltiin kuteiksi mattoihin ja poppanoihin. Pohjanmaan rannikkoseudulta löytyy kuitenkin poikkeuksellisen paljon vanhoja tilkkupeitteitä, jotka on tehty 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuolella. Käytettyjen kankaiden kierrätettyä kauneutta on ihailtavissa Suomen käsityön museon näyttelyssä 14.10.-4.12.2011.

Yksi syy tilkkutöiden runsauteen, Pohjanmaalla verrattuna muuhun maahan, on ilmeisesti se, että siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan ja myös Ruotsiin oli huomattavasti runsaampaa rannikkoseudulta kuin sisämaasta. Vuosina 1870–1930 Suomesta lähti Amerikkaan noin 400 000 siirtolaista. Luku voi olla jonkin verran pienempi, koska osa henkilöistä on kirjattu lähtijöiksi useampaan kertaan, tilastointi ei ollut siihen aikaan kovin täsmällistä. Koko Pohjanmaan alueelta lähti siirtolaisia Pohjois-Amerikkaan vuosien 1866-1930 aikana 120 000, mikä on kolmasosa koko maan siirtolaisista näinä vuosina. Siirtolaisuus oli myös suhteessa vilkkaampaa ruotsinkielisten kuin suomenkielisten parissa. Tilkkupeitemallit kulkeutuivat siirtolaisten ja paluumuuttajien mukana Suomeen.

1930-luvulla siirtolaisten määrä alkoi vähetä, ilmeisesti elinolot paranivat Suomessa niin, ettei enää ollut yhtä houkuttelevaa lähteä valtameren taakse työnhakuun. Siitä, että inspiraatio tilkkutöihin olisi saatu Amerikasta, kertoo myös se, että monilla tákkiä haltijoilla tai tekijöillä on ollut sinne yhteyksiä.

Ruotsinkielisiä pohjalaisia muutti paljon myös Ruotsiin ja sieltäkin saatiin mallia monenlaisiin käsitöihin, esimerkiksi pieniin tilkkumattoihin, joita on löytynyt Vaasan seudulta. Näyttelyn tilkkumatot ovat Maalahdesta ja Sulvalta.

Tyypillinen piirre pohjalaispeitteille on, että ne on ommeltu paksuiksi tikatuiksi täkeiksi, lukuun ottamatta joitakin peitteitä, jotka ovat ohuempia ja ilmeisesti käytetty sängynpeiteinä. Suomessa oli välttämätöntä, että tákki oli paksu, jotta se lämmitti talvella. Tákkiä toppaamiseen käytettiin vanua ja toisinaan siihen lisättiin lampaanvillaa.

Suomessa tilkkutyöt ommeltiin tavallisimmin ompelukoneella, toisin kuin Amerikassa, missä käsin ompelu oli yleisempää. Hirsimökki erilaisine variaatioineen on useimmiten esiintyvä malli, mutta jonkin verran on käytetty myös muita aiheita, kolmioita ja neliöitä. Joillakin seuduilla on runsaasti täkkejä, jotka muistuttavat toisiaan, kuten Ähtävällä. Niissä on leveät punaiset reunukset, jotka on tikattu koristeellisesti. Päällinen on ommeltu hirsimökkimallilla.

Töissä on yhdistetty usein hyvinkin erityyppisiä käytettyjä kankaita, materiaalista oli pulaa. Tästä johtuen ei myöskään löydy kahta samanlaista työtä, vaikka malli on sama. Luultavasti muuallakin Suomessa on tehty ja käytetty tilkkutäkkejä, mutta ne on kulutettu loppuun ja heitetty pois. Ensin isäntäväki käytti täkkiä, sen jälkeen palvelusväki sai periä sen ja viimeisessä vaiheessa ennen hävittämistä tækki palveli vielä navetassa tai hevosen loimena.

Österbottens hantverk rf, Pohjanmaan alueen käsi- ja taideteollisuusyhdistys kokosi materiaalia tilkkutöistä 1995 julkaistuun *Tilkkutäkin alla* -kirjaan. Julkaisuun on saatu monen tilkkupeitteen tarina tekijöineen. Tusinan verran perinteisiä tilkkupeitteitä oli näyttelyssä Pohjanmaan museossa ja helsinkiläisessä yksityisgalleriassa heti kirjan julkaisun jälkeen. Käsityön museon näyttelyssä nähdään kirjassa esiintyviä tilkkutöitä ja joitakin, joista saatiin tietoa vasta kirjan julkaisun jälkeen. Tänä syksynä tilkkutäkeistä on kerätty uudelleen näyttely ja lokakuun puolivälistä alkaen se on nähtävillä Suomen käsityön museossa Jyväskylässä. Noin tusinan tilkkupeitteen lisäksi näyttelyä höystävät tilkuista ommellut arjen pienet käyttöesineet, värikkäät taskut ja matot.

Oheisohjelma

Torstai 13.10. klo 17.30-19.00

Luento ja näyttelyn esittely

Pohjalainen tilkkupeiteperinne 1800-luvun lopulta 1900-luvun alkuun

Vaasan Loftetin toiminnanjohtaja, Anna-Maija Bäckman

Lisätietoja

Anna-Maija Bäckman

verksamhetsledare/toiminnanjohtaja

Hantverkets hus Loftet/ Käsityön talo Loftet

Österbottens hantverk rf

Rådhusg. 28 / Raastuvank. 28, 65100 Vasa/Vaasa

+358(0)6-3185310, +358(0)505877208

www.loftet.fi